

AMPUMMAHARRASTUS

AMPUMMA

***HANDLEDNING
TILL ETT
SÄKERT SKYTTE***

Ampumaharrastusfoorumi
och dess medlemsorganisationer
www.ampumaharrastusfoorumi.fi

Finlands Sportskytteförbund
www.ampumaurheiluliitto.fi

SUOMEN AMPUMAHIIHTOLIITTO
FINNISH BIATHLON ASSOCIATION

Finlands Skidskytteförbund
www.biathlon.fi

Finlands Viltcentral
www.riista.fi

Finlands Jägarförbund
www.metsastajaliitto.fi

Finlands Reservistidrottsförbund
www.resul.fi

HANDLEDNING TILL ETT SÄKERT SKYTTE

INNEHÅLL

Skyttens tio budord	3
Inledning	4
Skjutbanor.....	5
Vapen.....	9
Vapenlagen	12
Förvarande av skjutvapen.....	15
Att bära och transportera skjutvapen.....	16
Att överlåta och låna skjutvapen.....	16
Övervakad användning.....	17
Skytteverksamhetens miljökonsekvenser	18
Skyttens hälsorisker.....	22
Skjutbanans ordningsregler och skjutvett	26
Farliga situationer och hur man känner igen dem	28
Till slut.....	30

Handledning till ett säkert skytte

Ampumaharrastusfoorumi* 2014

Utgivare:

Ampumaharrastusfoorumi

c/o Finlands Sportskytteförbund, Radiogatan 20, 00093 VALO

[www. ampumaharrastusfoorumi.fi](http://www.ampumaharrastusfoorumi.fi)

Texterna:

Rainer Hirvonen, Finlands Sportskytteförbund

Timo Rautio, Finlands Sportskytteförbund

Översättning, layoyt och ombrytning:

Contender Ltd Oy Ab

Tryckeri:

Savion kirjapaino

Denna publikation har stötts av Undervisnings- och kulturministeriet

*Ampumaharrastusfoorumi har inget officiellt svenskt namn, fritt översatt
"Forum för skytteintresse"

Skyttens tio budord

- 1 Vapen hanteras alltid som om de vore laddade**
- 2 Peka aldrig mot en annan människa ens med ett tomt vapen**
- 3 Börja alltid med att kontrollera att vapnet är tomt**
- 4 Lär dig hantera ditt vapen på ett tryggt sätt**
- 5 Ladda vapnet först då du börjar skjuta**
- 6 Var noga med att vapnets pipa alltid pekar mot tavlan/målområdet = pipkontroll**
- 7 Håll fingret utanför varbygeln tills du är redo att trycka av = fingerkontroll**
- 8 Töm vapnet genast då du slutat skjuta**
- 9 Vårda ditt vapen och se till att det är i skick**
- 10 Nolltolerans. Vapen och rusmedel hör inte ihop!**

Inledning

Skyttesporten är en fin och framgångsrik idrott som ständigt ger oss otaliga glädjestunder och stolthetskänslor såväl vid nationella som internationella tävlingar. Skytte är en fin och nyttig sport också inom jakten och den försvarsinriktade reservistverksamheten. Skyttet i vårt land har långa och fina anor.

För att skytteverksamheten skall kunna upprätthållas och utvecklas utgående från såväl utövarnas som den skiftande lagstiftningen och funktionsmiljön är det viktigt med ett utbildnings- och informationsmaterial som är både lätt att använda och lättillgängligt.

Denna guide beskriver vår hobby som både acceptabel och trygg. Skyttehobbyn passar alla åldrar oberoende av kön, etnisk bakgrund, könsinriktning eller de flesta av de hälsomässiga handikappena. Guiden beskriver skyttehobbyns olika delområden och ger svar på eventuella frågor och tillfredsställer kunskapsbehov. Med denna guide försöker vi också rätta till olika felaktiga uppfattningar om vår hobby.

Enligt innehavstillstånden som polisen beviljat finns det i Finland över 1,5 miljoner skjutvapen och ca 800.000 vapeninnehavare. Med denna guide försöker vi styra skytteverksamheten till att utövas sakligt på trygga och ändamålsenliga platser.

Vi önskar såväl gamla som nya skytteutövare fina och inspirerande stunder inom en välorganiserad, trygg och ledd idrottsverksamhet.

Skjutbanorna

Vad räknas som en skjutbana? Enligt lagen är en skjutbana ett område med en eller flera banor för skytte med olika vapen. I utkastet till den nya skjutbanelagen finns följande definition: "Med skjutbana avses ett utrymme inomhus eller ett område utomhus som används för målskjutning med skjutvapen".

I dagligt språk menas med skjutbana en inomhus eller utomhus belägen plats eller område som är till för målskytte med skjutvapen; krut-, luft- eller gasvapen.

Att bygga och upprätthålla en skjutbana kräver tillstånd. Före man kan påbörja byggandet bör man ansöka om tillstånd av Polisstyrelsen, miljömyndigheterna och byggnadstillsynen. Av Polisstyrelsen ansöks om tillstånd att anlägga och tillstånd att upprätthålla skjutbanan. Av miljömyndigheterna ansöks om miljötillstånd och av byggnadstillsynen om bygglov.

I praktiken betyder detta att en förening eller privatperson som ämnar anlägga en skjutbana först skall ansöka om lov att få grunda skjutbanan. Då lovet beviljas ges också lov att upprätthålla banan.

I Polisstyrelsens tillstånd specificeras i detalj:

- skjutplatserna
- skjutriktningarna
- skyddszonerna
- nödvändiga skyddsåtgärder, bakvallar och kulisser som hindrar att man skjuter över vallen eller åt sidorna
- tillåtna vapen och kalibrar
- tillåten ammunition

Skjutbanekonstruktionerna och skyddszonerna mätts i enlighet med tillståndet, vilket betyder att man endast får använda sådana vapen, kalibrar och ammunition som enligt tillståndet är tillåtna. Användningen av andra vapen, andra kalibrar eller annan typ av ammunition kan leda till att banekonstruktionerna går sönder, till riko-schettfara och i värsta fall till personskador.

Alla skyttar bör absolut följa de villkor som uppställts i tillståndet. Om man bryter mot tillståndsvillkoren kan detta leda till att skjutbanan stängs. Polisstyrelsens tillstånd är i kraft tillsvidare, det behövs inte förnyas om man inte har utfört sådana byggåtgärder eller ändringar som avviker från villkoren i tillståndet.

Den som ansvarar för verksamheten bör före verksamheten inleds söka miljötillstånd för den tilltänkta verksamheten. Miljötillståndet beviljas antingen tillsvidare eller för en viss tid. Förnyandet av ett tillstånd på en viss tid bör påbörjas i god tid så att det nya tillståndet kan beviljas innan det gamla gått ut. På så vis kan verksamheten på skjutbanan kan fortsätta utan avbrott.

För ett tillsvidare ikraftvarande tillstånd bör man ansöka om granskning av tillståndsvillkoren (i praktiken ett nytt tillstånd) med tio års mellanrum. Skillnaden mellan denna typ av tillstånd och ett tillstånd på en viss tid är att tillståndet är ikraft och verksamheten kan fortsätta trots att granskningsförfarandet ännu inte fått laga kraft.

Med miljötillståndet för en skjutbana bestäms:

- verksamhetens bullermängd
- hur bullrets spridning skall hindras
- hur man bör utreda mängden förorenad mark och var den finns
- hur man förhindrar marken och vattnen från att förorenas
- hur förorenad mark skall iståndsättas

Miljö tillståndet bestämmer/begränsar också skjutbanans användningstider. Tiderna bör absolut följas.

Miljö tillståndet beviljas vanligtvis av stadens/kommunens miljö tillsyn eller av miljönämnden. Regionförvaltningsverket är beviljande myndighet om verksamheten berör flera kommuner. Vid beslutsprocessen granskar myndigheterna verksamheten ur helhetsperspektiv och tillämpar i sitt beslut:

- Miljöskyddslagen (86/2000)
- Miljöskyddsförordningen (169/2000)
- Lag om kommunernas miljövårdsförvaltning (64/1986)
- Kommunallagen (365/1995)
- Lagen angående vissa grannelagsförhållanden (26/1920)

Att ansöka om miljö tillstånd eller granskningsförfarande är en komplex, tung och tidskrävande process. Därför har Miljöministeriet givit ut en bok "Ampumaratojen ympäristölupa – Opas toiminnanharjoittajille sekä lupa- ja valvontaviranomaisille" (Miljö tillstånd för skjutbanor – Instruktion för verksamhetsutövare och tillstånds- och tillsynsmyndigheter). Boken är som namnet säger till för skjutbaneaktörerna samt för tillstånds- och tillsynsmyndigheter. Boken är till för att hjälpa verksamhetsutövern genom att underlätta ansökan- det av miljö tillstånd samt för att likrikta myndighetsverksamheten. Man strävar till att få till stånd en sådAn förvaltningsmodell där lagen tillämpas och tolkas lika oberoende av var i riket sökanden finns.

Det är skäl att alla som ansöker om nytt miljö tillstånd eller granskningsförfarande bekantar sig med Miljöministeriets handbok. Det kan vara nyttigt att under ansökningsprocessen dessutom använda sig av Sportskytteförbundets sakkännedom och specialister.

Lagen om markanvändning och byggnadslagen tillämpas på allt byggande på skjutbanan och verksamhetsutövern bör skaffa byggnadslov till alla sina byggprojekt av stadens/kommunens byggnadstillsyn eller byggnadsnämnd.

Den som upprätthåller skjutbanan måste också arrangera avfallshandlingen på det sätt som lagen föreskriver även om det inte direkt skulle nämnas i tillstånden som styr verksamheten.

Enligt avfallshandlingslagen bör avfall sorteras om insamlingen av avfall anordnas avfallsvis.

Då man sorterar avfall bör det sorteras enligt följande:

- papp och papper (tavlor och pappar)
- plast (patronaskarnas innehåll, hagelpatroners hylsor)
- metallhylsor och kulor
- problemavfall (oljigt rengöringsavfall)
- blandavfall

Miljötillståndet kan innehålla bestämmelser om hur stor del av hylsorna och kulorna som skall insamlas samt krav på att utreda hur de levererats vidare. Hylsor och kulor är också lämpliga att säljas som metallskrot till återvinning. Detta kan t.o.m vara ekonomiskt lönsamt.

Man kan utöva skytte helt lagligt också annanstans än på egentliga skjutbanor. Markägare på glesbygden har rätt att anlägga egna skjutplatser på sina marker utan tillståndsförfarande eller de kan ge någon annan lov att bygga en. Fast dylika skjutplatser inte behöver egentliga tillstånd bör man beakta säkerheten och miljöolägenheterna då man anlägger skjutplatsen så att det inte är någon fara för omgivningen samt för människor och djur som rör sig på området.

Dessutom utövas skytte utgående från jakträtten. Då bör man också beakta vad som står i jaktlagen och -förordningen.

Tillfälliga skjutplatser/banor kan med specialtillstånd anläggas för olika tränings- och tävlingsevenemang, utställningar och mässor.

Vapen

Vapnen kan sättas i olika kategorier utgående från vapenlagen, användningsändamål, drivmedel eller ammunition.

Användningsändamål är sportsytte, jakt och försvar. Kategorierna enligt drivmedel är krutvapen och vapen med komprimerad luft eller gas (koldioxid). Försvarsvapen är närmast vapen som används av försvarsmakten. I detta avsnitt behandlar vi främst vapen som är avsedda för sportskytte, jaktvapen behandlas endast yttligt.

Enligt vapenlagen är skjutvapentyperna:

- Hagelgevär
- Gevär (studsare)
- Salongsgevär*
- Pistoli
- Miniatyrpistol
- Revolver
- Miniatyrrevolver
- Kombinationsvapen
- Gasvapen
- Signalpistol
- Svartkrutsvapen
- Annat skjutvapen

*) I vapenlagen är benämningen på miniatyrgevär salongsgevär.

Enligt vapenlagen klassas vapen som fungerar med komprimerad luft/gas inte som skjutvapen. I denna presentation behandlas dessa dock som skjutvapen.

Grobleken på ett skjutvapen anges av kalibern. Sätten att markera kalibern baserar sig på millimeter (t.ex 5,6x43) eller på hundrededels tum (t.ex .222 Rem), förutom för hagelgevär vars kalibermarkering skiljer sig från andra vapen. Mera om hagelgevärs kalibermarkering i samband med presentationen av hagelgevär.

Skjutvapnens funktionssätt är:

- enkelskott
- enkelskott med magasin
- självladdande enkelskott
- automateld

I vapen med **enkelskott** laddas varje skott skilt för hand i loppet (patronboet).

I vapen med **enkelskott med magasin** laddas skottet manuellt in i loppet från ett magasin.

I vapen med **självladdande enkelskott** sköter vapnets rekyl eller gastrycket om att den skjutna hylsan avlägsnas och en ny patron matas in i loppet och vapnet spänns och är redo att avfyras pånytt. Dylika vapen kan alltså avfyras flera gånger bara med att upprepat trycka på avtryckaren utan manuell laddningsrörelse.

I vapen med **automateld** kan man med att hålla avtryckaren nedtryckt avfyras flera skott. Automateldsvapnen är huvudsakligen ämnade att användas av försvarsmakten.

Hagelgeväret är den vanligaste vapentypen i Finland. De huvudsakliga användningsändamålen för hagelgevär är jakt på småvilt och sportskytte. I hagelgevär används huvudsakligen hagelpatron. Hagelgevärets effektiva skjutavstånd är ca. 35 m. Hur långt haglen flyger (och på vilket avstånd de kan åsamka skada) uträknas med formeln $100 \times \text{haglenas diameter i mm} = \text{flygavstånd i meter}$ (flygavståndet för de inom sportskytte allmänt använda haglena med diametern 2,5 mm är således 250 m.). Den vanligaste kalibern är 12. Hagelgevärets kalibermarkering berättar hur många runda blykulor med samma diameter man gör av ett pund (ca 454 g) bly. Gör man 12 likadana kulor har pipan på ett hagelgevär med kalibern 12

samma diameter som varje kula (gör man 20 kulor är kalibern 20 och kaliber 20 är sålunda mindre än kaliber 12).

Gevär används likaså huvudsakligen inom jakt och sportskytte. Inom sportskytte används gevär huvudsakligen i 300 m och 100 m grenar. De vanligaste gevär finns i kalibrar allt från .222 Rem. till .50 BMG. Inom jakten används småkalibriga gevär främst till fågeljakt och grovkalibriga gevär till jakt på storvilt. Gevärens räckvidd och farliga avstånd är till och med över 5 km.

Det huvudsakliga användningsområdet för **miniatyrgevär** är sportskytte. Inom jakten får det användas till de allra minsta småvilten och skadedjuren. Inom sportskytte används miniatyrgevär i 50 m gevärgrenarna och i 50 m rörligt mål. Miniatyrgevärets räckvidd och farliga avstånd är ca 1,5 km.

Pistolen är i civilt bruk närmast ett sportskyttevapen och används huvudsakligen i 25 m pistolskytte, i practical och i siluettskytte. I grovpistolsskyttet är kalibrarna .32 och .38.

Miniatyrpistol är en pistol i kalibern .22, kantantändning som huvudsakligen används i 25 m och i 50 m (fripistol) pistolgrenar.

Revolvern skiljer sig från pistolen såtillvida att patronerna laddas i en roterande partontrumma (rulle) istället för i ett magasin. Revolverna används till samma sorts skytte som pistolen.

Miniatyrrevolvern är en revolver i kaliber .22, kantantändning. Miniatyrrevolverna används till samma sorts skytte som miniatyrpistolen.

Inom jakten får pistol, miniatyrpistol, revolver och miniatyrrevolver endast användas till att avliva djur vid fällfångst och vid grytjakt.

Kombinationsvapen är en kombination av hagelgevär och kulvapen med både hagel- som kulgevärspipa/pipor i samma vapen. Kombinationsvapen används nästan enbart vid jakt. Då man använder ett kombinationsvapen bör man komma ihåg vapnets avvikande farozon.

Gasvapen är avsedda för myndighetsbruk för att lamslå människor.

Signalpistol används t.ex på båtar vid sjönöd.

Svartkrutsvapen är traditionsvapen som används vid traditionsdräktstävlingar och historiska uppvisningar. Svartkrutsvapen an-

vänds även till tävlingsbruk. Det finns flera olika tävlingsgrenar för svartkrutsvapen.

Annat skjutvapen är ett vapen som inte hör till någon av de tidigare nämnda kategorierna. Vapnet kan t.ex till sina mått vara sådant att det inte uppfyller uppställda krav för en viss vapentyp (t.ex reservistgeväret dvs civilversion av stormgeväret som används inom reservist-rörelsen. Dess pipa uppfyller inte kravet på minimimått på ett gevär, 40 cm). Till denna kategori hör också skjutvapen som har maskerats (t.ex en pennpistol).

Vapenlagen

I detta avsnitt behandlas vapenlagens centrala bestämmelser utgående från sportskyttet, närmast bärande av vapen, transport, förvarande och innehav samt införskaffning.

Med att bära vapen menar man användandet av vapen och ammunition till av lagen godkänt ändamål.

Förvarande av vapen är förfogande över vapen, vapendelar och ammunition då när de inte bärs eller transporteras.

Med innehav åsyftar man både bärande, förvarande och transport av vapen, vapendelar och ammunition.

Anskaffandet och innehav av skjutvapen kräver tillstånd. Anskaffandet av ett skjutvapen kräver alltid ett förvärvstillstånd av polisen.

Förutsättningar för ett förvärvstillstånd är att:

- sökanden har en ett godtagbart användningssyfte;
- vapnet uppfyller de krav lagen stipulerar; och
- den sökande uppfyller de krav som uppställts för att få innehavstillstånd

Godtagbara användningssyften för förvärv av skjutvapen är:

- jakt;
- sport- och hobbyskytte;
- arbete där skjutvapen är nödvändigt;
- uppvisning, filminspelning eller motsvarande förevisning;
- förvarande av vapen i museum eller i vapensamling;
- förvarande av vapen som minnessak;
- signalering; och
- förvaring och transport av en 15 men inte 18 år fylld persons skjutvapen (sk. vårdnadshavarlov).

Krav på vapnet:

- vapnet får inte vara onödigt eldkraftig eller effektiv för det användningssyfte som angetts. Bedömningen utförs huvudsakligen utgående från magasinkapacitet och kaliber;
- vapnet bör lämpa sig väl för det användningssyfte som sökanden angett.

Krav på sökanden:

- sökanden bör ha fyllt 18 år;
- sökanden kan beträffande hälsotillstånd och uppförande anses lämplig att inneha skjutvapen;
- sökanden bör uppvisa soldatpass eller motsvarande;
- endast mycket allvarliga fysiska men kan vara ett hinder för skjutvapentillstånd (syn, förmåga att kontrollera sina extremi-

teter)

- hinder för att få tillstånd är åtminstone:
  - + möjliga brott som sökanden begått
  - + missbruk av alkohol och andra rusmedel
  - + våldsamt beteende
  - + annat farligt eller asocialt beteende

Innehavstillstånd beviljas huvudsakligen som tillsvidare ikraftvarande. Ett tillstånd på bestämd tid förutsätter speciella orsaker:

- arbetsrelaterat tillstånd
- vårdnadshavarlov

För innehav av skjutvapen kan beviljas ett sk. parallelltillstånd med tillståndshavarens samtycke. Parallelltillstånd kan beviljas till vapen som ägs av en fysisk person eller ett samfund. Förutsättningarna för att bli beviljad ett parallelltillstånd är de samma som för det egentliga innehavstillståndet förutom vad beträffar den personliga lämpligheten. Ett parallelltillstånd till motsats från innehavstillstånd kan för jakt och sportskytte beviljas en 15 år fylld person med undantag för sk. handeldvapen (alla typer av pistoler och revolverar). Parallelltillståndet är alltid tidsbundet och det är ikraft högst 10 år. Ett parallelltillstånd som givits för ett handeldvapen är ikraft högst 5 år. Parallelltillståndet är dock ikraft högst så länge som huvudtillståndet är ikraft.

Speciellt vid ansökandet av handvapentillstånd:

- Sökanden bör ha fyllt 20 år. Gäller alla och alla användningssyften.
- Personen bör förevisa en pålitlig utredning om vad han ämnar använda vapnet till.
- En förenings vapeninstruktör bör ge ett intyg på ett åtminstone två år långt aktivt skytte.
- Skytteverksamheten bör ha skett aktivt i en gren det anordnas tävlingar i men deltagande i tävling är inte en förutsättning för tillståndet.
- Om handvapnet söks för jakt bör viltvårdsföreningen ge ett utlåtande om fällfångst eller grytjakt.
- Sökanden bör med fem års mellanrum leverera ett intyg som bevisar att hobbyn fortsätter. Kravet gäller både för sökanden som söker nya tillstånd, för sådana som söker förläng-

ning av för en bestämd tid givna tillstånd samt för sådana som har tillsvidare ikraftvarande tillstånd (beviljade efter att lagen trätt ikraft).

Parallelltillstånd för handeldvapen beviljas enligt samma kriterier som innehavstillstånd. Undantag utgörs av 18 år men inte 20 år fyllda personer som kan ansöka om specialtillstånd på basen av sportskytte och som hör till Sportskytteförbundets eller en motsvarande organisations landslags- eller träningsgrupper.

Förvärvstillstånd, innehavstillstånd och parallelltillstånd berättigar till att skaffa och inneha sådana patroner som passar till det tillståndsenliga vapnet eller till sådana vapen som tillståndshavaren är berättigad att låna.

Att förvara skjutvapen

Lagen föreskriver att innehavaren av skjutvapen, skjutvapendelar och patroner bör ha omsorg om dem så att det inte finns fara för att de hamnar i obehörigas händer.

Allmänt gäller dessutom att skjutvapen bör uppevaras inlåsta eller annars låsta eller så förvarade att en för vapnets funktion väsentlig del bevaras skilt. Sådana delar är t.ex pipan, loppet, slutstycket eller slutstyckets ram. Delen bör bevaras så att obehöriga inte utan märkbar möda kan hitta dem. Den låsta platsen definieras inte närmare och det finns inga strukturella krav. Vapen kan enligt lagen bevaras i ett låst skåp, i ett begränsat utrymme eller fäst med ett lås i en fast konstruktion. En låst lägenhet är dock inte en låst plats.

Dessutom gäller att vapen, ens så uppevarade, inte får bevaras på en plats därifrån de lätt kan stjälas. Meningen med detta är att vapen inte får uppevaras i sommarboställen, i källar- eller vindstrymmen, i fordons bagageutrymmen eller på andra platser där de trots brottskydd går att stjäla utan större fara av att bli upptäckt.

Om antalet pistoler, revolverar (inte miniatyrpistoler eller revolverar) och självladdande gevär eller till klassen annat skjutvapen hörande vapen överstiger fem stycken bör vapnen förvaras i ett av inrikesministeriet godkänt säkerhetsskåp.

Säkerhetsskåpskravet gäller alltid då man uppbevarar ett eller flera sk. särskilt farliga vapen (ERVA = erittäin vaarallinen ase). Sådana vapen är:

- automateldsvapen
- vapen som är maskerade till andra föremål
- raketgevär, granatkastare, kanoner som laddas bakifrån och motsvarande raket- och missilssystem

Att bära och transportera skjutvapen

Vapen får på allmänna platser och i utrymmen allmänheten har tillgång till transporteras endast oladdade och i skyddsfodral eller väska samt bäras och transporteras endast då det finns en giltig orsak därtill.

I motorfordon får vapen transporteras endast oladdade i skyddsfodral eller väska eller i ett skyddat utrymme samt bäras och transporteras endast då det finns en giltig orsak därtill.

Att överlåta och låna skjutvapen

Som allmän regel får skjutvapen, vapendelar och ammunition inte överlåtas åt andra, fransätt de myndigheter som handhar vapenärenden.

Skjutvapen, vapendelar och ammunition får överlåtas:

- varaktigt till person som har rätt att anskaffa ett motsvarande vapen
- att transporteras endast åt person som har rätt att transportera motsvarande vapen
- att uppbevaras endast åt person som har rätt att uppbevара motsvarande vapen

Skjutvapen får utlånas åt en annan enligt följande:

- hagelgevär endast åt en person som har rätt att inneha hagelgevär, gevär eller kombinationsvapen
- gevär endast åt en person som har rätt att inneha gevär eller kombinationsvapen
- miniatyrgevär eller svartkrutsvapen endast åt person som har rätt att inneha

- + hagelgevär
- + gevär
- + miniatyrgevär
- + pistol
- + revolver
- + kombinationsvapen eller
- + svartkrutsvapen
- pistol eller revolver endast åt person som har rätt att inneha pistol eller revolver
- miniatyrpistol eller miniatyrrevolver endast på person som har rätt att inneha pistol, revolver, miniatyrpistol eller miniatyrrevolver
- gasvapen endast åt person som har rätt att inneha gasvapen
- signalpistol endast åt person som har rätt att inneha signalpistol
- fickvapen endast åt person som har rätt att inneha fickvapen. (Ett fickvapen är ett vapen som ryms i en rätvinklig låda med bestämda mått. Inre måtten för revolver och miniatyrrevolver är 140 x 190 mm och för pistol och miniatyrpistol 130 x 180 mm).

Åt den som man lånar vapnet åt får man samtidigt överlåta en tillräcklig mängd sådana patroner som används i vapnet, dock inte sk. särskilt farliga patroner (ERVA-patroner).

Övervakad användning

En person som fyllt 18 år och som har rätt att inneha ett vapen får ge vapnet att användas under sin omedelbara övervakning om han effektivt förmår övervaka och leda användaren så att det inte uppstår någon fara.

Skytteverksamhetens miljökonsekvenser

Skyttet är skadligt för miljön för det åsamkar buller på skjutbaneområdet och i närmiljön samt lämnar tungmetaller i marken.

Tungmetaller accumuleras av krutstänk, kulor och hagel. Från dessa källor anrikas det i marken och möjligen förs därifrån till vattendrag främst bly, antimon, koppar samt i mindre mängder zink och arsen. Alla dessa tungmetaller är hälsovådliga, en del till och med farliga. Därför bör verksamhetsutöveraren skrida till nödvändiga och tillräckligt effektiva åtgärder för att minska miljöskadorna och hälsoriskerna.

Miljölagstiftningen förbjuder nedsmutsandet av mark och grundvatten och sätter gränser för bullernivån. Enligt lagen får man inte lämna eller släppa ut i naturen sådana ämnen vilka resulterar i en sådan försämring av markkvaliteten att detta kan leda till:

- fara och men för hälsan och miljön
- avsevärd försämring av trivseln
- annan med det jämförbar kränkning av allmänt eller privat intresse

Förutom miljölagstiftningen så förbjuder också lagen om diverse grannelagsförhållanden sådan användning av fastigheten som medför grannarna eller nära boende oskäligen belastning på grund av miljöskadliga ämnen:

- sot, smuts, damm
- lukt, fukt
- buller, skakningar
- strålning, ljus, värme eller
- andra motsvarande verkningar

Skytte medför buller, men vad är buller? Buller anses vara obehagligt eller störande ljud som får till stånd en fysisk eller psykisk reaktion. Hur man uppfattar buller beror på ljudets maximistyrka, samt totaltiden man utsätts för bullret. Bullret uppfattas som störande då det inverkar på en människas känsla av välbefinnande (individuell egenskap).

Den personliga inställningen kan påverka störningsgraden till och med upp till 60%.

Bullret som uppstår vid skytte är impuls ljud vars topvärde då man skjuter med hagelgevär eller gevär överstiger 150 dB och med standardpistol är nära 150 dB mätt vid skyttens öra. Förutom att smällen hörs på skjutplatsen sprider sig bullret också i omgivningen.

Som skadlig nivå på buller, som kan medföra omedelbar hörselskada, anses en ljudstyrka på 140 dB. Då man konstruerar och utvecklar skjutbanor är bullerbekämpning och hindrandet av ljudet från att spridas viktigt för att minska hälsorisker och öka trivseln.

Buller kan bekämpas och hindras från att spridas:

- Genom att använda vapen med mindre kaliber om det är möjligt.
- Genom att välja skjutriktningen så att det inte finns bullerkänsliga områden i skjutriktningen. Detta är vanligen möjligt endast för nya banor. För gamla banor behövs härvid vanligen nya tillstånd både från Polisstyrelsen och miljömyndig-

heterna.

- Genom strukturella konstruktioner (bullervallar och -kulisser) samt genom att använda ljuddämpare på vapnen.

Genom att använda effektiva hörselskydd och genom att bygga skyddsväggar kan man minska sin egen bullerexponeringen.

Statsrådet har fastställt riktvärden för maximal bullernivå. Meningen med riktvärdena är att skydda skjutbanornas näromgivning från oskäliga bekvälighets- och eller hälsolägenheter. Riktvärdena är:

- bostadsområden (fast bosättning) 65 dB
- fritidsbosättning (fritidsfastigheter) 60 dB
- rekreationsområden 60 dB

Verksamhetsutövaren bör med strukturella eller andra lösningar se till att dessa riktvärden inte överskrids. Överskridandet av riktvärden har i praktiken blivit ett hinder för beviljandet av miljötillstånd.

Förutom att bekämpa miljölägenheter bör verksamhetsutövaren också se till att avfall som uppstår på skjutbanan samlas. Avfall och skräp som bildas vid skytte är:

- bly, koppar, antimon och övriga tungmetaller från kulor och hagel
- messing och plast från hylsor
- kalksten och PAH-föreningar (polysykliska aromatiska kolväteföreningar) från lerduvor
- papp och plast från tomma patronaskar och använda tavlor
- plastkoppar (mellanladdning) av plast
- papper från remsor med tavellappar
- avfall från vapenrengöring (oljiga trasor)
- matrester och cigarettfimpar
- oförbrända krutrester (också en brandfara)

För att minska miljöriskerna och för att öka trivseln uppträd disciplinerat, notera skyttets miljöverkningar och -risker samt följ skjutbanans anvisningar och regler.

- skjut bara på tillåtna tider och med tillåtna vapen, kalibrar och ammunition
- skydda din hörsel och se till att också andra gör det
- lappa tavlorna, nya används bara på tävlingar

- städa din skjutplats alltid efter skyttet
  - + samla ihop hylsorna enligt anvisning
  - + sortera ditt avfall och för det dit det hör. Kom ihåg att oljiga trasor och lösningsmedel är problemavfall
- ladda dina egna patroner om möjligt
- förstör patroner som klickat på korrekt sätt
- sköt om att skjutbaneområdet hålls rent

För att skjutbanan skall förbli funktionerande, ändamålsenlig och trivsam är det varje skytts plikt att delta i talkon på skjutbanan. I sista hand är det ju upp till varje skytt att allting går smidigt till. Vi är alla vår hobbys mannekänger.

Skyttens hälsorisker

Vid skjutandet utsätts varje skytt för olika hälsorisker som kan leda till olyckor eller insjukning. Dylika risker är:

- bullerskada
- ögonskada
- blyexponering
- dåliga ställningar vid funktionellt skytte
- vådaskott
- finger- och armbågsskador

En akut bullerskada är en plötslig försämring av hörseln och ringning i öronen som uppstår som en följd av ett enskilt impuls ljud eller ett kortvarigt kraftigt buller. Det förbättrade arbetsskyddet och skyddandet av hörseln har minskat arbetsrelaterade hörselskador. Problem har blivit kraftiga ljud på fritiden. Viktiga bullerkällor vid fritiden är:

- skytte och jakt
- motorsport

- musik
- motrokälksport
- användandet av gräsklippare

Olika åldersgruppers bullerskador uppstår av olika orsaker. För ton-åringar uppstår de flesta akuta skadorna på rockkonserter, discon eller genom att lyssna på musik med hörlurar. För medelålders eller äldre personer uppstår skadorna huvudsakligen vid olika hobbyer:

- skytte: hagelgevär (cal 12) 150 – 156 dB, gevär (cal .308) 154 - 165 dB
- motorkälke och gräsklippare 110 – 135 dB

Ett begränsat utrymme, kort pipa, rekyldämpare och grov kaliber ökar bullerverkningarna på skytten. Bullerskadan är större i det öra som är mot vapnets pipa. (Det vänstra örat för en högerhänt gevärs- och hagelskytt).

Trumhinnan spricker vid ca 165 dB. En så kraftig ljudvåg medför:

- att innerörats hörselnervändor (hårnerver) skadas
- blodomloppsstörningar i innerörat, vilket leder till syrebrist hos nervcellerna
- att öronsnäckans hinnor spricker

Att det ringer i örat är det första tecknet på att innerörats toleransnivå har överskridits. På ringningen följer tillfälligt nedsatt hörsel, att öronen går i lås, öronverk, svindel, att ljudet spricker upp, samt störande hörselöverkänslighet. Största delen av symptomen går över på några dagar. En allvarigare tillfälligt nedsatt hörsel kan delvis gå över på ca tre veckor men leder oftast till bestående nedsatt hörsel och till långvarigt ringande i öronen (tinnitus). Långvarig tinnitus, fast det inte skulle åtföljas av nedsatt hörsel, leder till sämre livskvalitet.

Vårdmöjligheterna vid hörselskador är mycket begränsade eftersom örats hårceller genast förstörs och det går inte att återställa dem. En del av cellerna skadas mindre och de kan repa sig. Målet med vården av hörselskador är att ge hårcellerna möjlighet att regenerera, men det finns inga klara bevis på att någon vårdform skulle vara effektiv.

Örats egna försvarsmekanismer räcker inte till för att skydda innerörats känsliga hårceller mot för höga bullervärden. Riskgränsen för akut hörselskada är 140 dB. Eftersom vårdmöjligheterna är begränsade är det viktigt att undvika och skydda sig mot buller genom att

använda yttre skydd. Det är skäl att använda hörselskydd om omgivningens bullernivå överstiger 85 dB. Denna nivå känner man igen av att man måste höja på rösten vid en normal konversation. Vid skytte är hörselskydden nödvändiga och deras dämpningsförmåga bör vara minst 20 dB vid höga och mellanhöga frekvenser.

Det finns många olika sorters hörselskydd på marknaden:

- öronproppar av plast eller skumplast
- för skytten personligt formade skydd som passar in i örat
- hörselkåpor

Öronpropparnas dämpning är, då de är bra passade, 15 dB för höga och 10 dB för låga frekvenser, hörselkåporna skyddar något bättre vid höga frekvenser, 20...25 dB. Bästa skyddet fås genom att använda sig av båda samtidigt. Då får man ett tilläggsskydd på 5...10 dB.

Ögonskador vid skytte kan uppstå av lerduvsskärvor, vid vapenexplosioner eller av bakåtriktat gastyck och stänk.

Vid hagelskytte (skeet och sporting) skjuter skytten också på nästan rakt emot kommande duvor. Om ögonen inte är tillräckligt skyddade kan skärvor träffa skytten och medföra ögonskador.

Också från helt hela vapen kan det vid skjutandet läcka het vapenolja, krutgaser, mässing- och kopparstänk. Dessutom kan kulorna rikochettera från tavlan eller bakgrunden.

En felaktig patron, över- eller underladdning samt hinder i pipan kan leda till att vapnet exploderar. Det vanligaste piphindret inträffar då man själv laddar patroner och glömmet bort krutet från patronen. Över- och underladdning föranleds också oftast av skytten själv antingen som en följd av okunnighet eller på grund av att man experimenterar med olika laddningar.

Det är skäl att alltid då man är på skjutbanan skydda ögonen med tillräckligt bra skyddsglas. Nuförtiden kan man få skyddsglas anpassade för den egna synen. Polykarbonatlinserna blir med tiden spröda på grund av UV-strålning och det är skäl att byta glas med tre års mellanrum om man idkar skytte utomhus.

Det är viktigt att komma ihåg att synen kan gå förlorad på en gång, likaså hörseln. Ingendera går att återfå. Den första införskaffningen då man börjar med skytte är därför ordentliga skyddsglas och hörselskydd.

Då det sker en olycka eller ett sjukdomsanfall bör alla på banan genast hjälpa till samt skaffa hjälp. Därför är det skäl att alla känner till skjutbanans adress och förmår dirigera räddningstjänsten till platsen.

För mindre olyckor och blesyrer bör det finnas förstahjälputrustning på skjutbanan.

Skjutbanans ordningsregler och skjutvett

Skyldigheten att följa skjutbanans ordningsregler börjar redan då man kommer till skjutbanan. Fordon bör parkeras på anvisade platser. Man bör förvissa sig om att räddningstjänsten vid behov kommer oförhindrat fram.

På skjutbanan bör man alltid följa skjutbanans egna bestämmelser och anvisningar. Dessa bör finnas lätt till påseende. Då man första gången kommer till en obekant bana är det skäl att bekanta sig med reglerna. Man bör alltid ha reda på skjutbanans adress så att man vid behov kan kalla på hjälp och dirigera hjälpen fram.

Det bör alltid finnas en skjutledare eller övervakare på banan. Om flera personer samtidigt övar på banan och ingen ledare har på förhand utsetts bör någon av personerna på plats utses till ledare. Skjutledaren ser till att allting går tryggt till på banan och banans regler följs. Verksamheten bör till tillämpliga delar följa motsvarande tävlingsregler.

Före skyttet påbörjas bör man ställa fram behövliga varningsskyltar och -flaggor eller tända varningslamporna samt granska att det inte finns någon på obehöriga områden.

På banan rör man sig bara på lovliga och säkra områden, ser till att ögonen och hörseln är skyddad och vid behov uppmanar de andra skyttarna att också skydda sig.

På banan skjuter man bara med tillåtna vapen med rätt kaliber och ammunition. Man skjuter bara på sakliga tavlor som är fästa på ändamålsenliga tavelramar.

Då skjutningen börjar handlar man bara i enlighet med skjutledarens instruktioner. Vapen får hanteras endast med skjutledarens lov och endast på anvisade områden. Pipan på ett framtaget vapen visar alltid mot tavlorna. Före skjutandet börjar och då det avslutats är vapnet alltid på bordet oladdat med låset öppet med säkerhetstråden eller -flaggan på plats.

Varje skytt är skyldig att genast avbryta skjutandet och ropa STOP eller ELDUPPHÖR då han märker något som äventyrar säkerheten:

- någon gör ett fel som äventyrar säkerheten
- inom farozonen upptäcks obehörig rörelse
- en människa, ett fordon eller farkost upptäcks inom farozonen
- förbindelsen med den bemannade markörgraven bryts
- eldsvåda uppstår

Alla bör avbryta skjutandet då någon ropar STOP eller ELDUPPHÖR.

Visa hänsyn till de övriga personerna på banan. Var vänlig och artig mot andra som använder skjutbanan.

Kom ihåg en säker vapenhantering:

- pipkontroll (vapnets pipa alltid mot ett säkert håll)
- fingerkontroll (fingret på avtryckaren först då du ämnar avfyra vapnet)
- nolltolerans (vapen och rusmedel hör inte ihop)

Fotografering på skjutbanan är tillåtet endast på överenskomna tider.

Efter skyttet städas skjutbanan; åtminstone till vad den var då du kom till banan. Skyltarna och flaggorna som varnar för skyttet tas bort.

Farliga situationer och hur man känner igen dem

Skydda din hörsel genast då du kommer till skjutbanan. Vanligen sker skadan då man kommer till skjutplatsen medan andra redan håller på att skjuta och man ännu inte har skyddat sin hörsel. Använd tillräckligt effektiva hörselkåpor eller dubbla skydd (kåpor och öronproppar samtidigt). Hörselkåporna kan också vara sk. aktiva skydd som filtrerar bort hårda ljud men förstärker svaga varvid man bättre kan uppfatta skjutledarens kommandon. Försäkra dej om att alla skyddat sin hörsel före du börjar skjuta.

Då du kommer till skjutbanan tar du vapnet ur transportlådan eller fodralet först på skjutplatsen. Genast då du tagit fram vapnet öppnar du låset, försäkrar dej om att vapnet är tomt och sätter säkerhetsstråden eller -vimpeln på plats. För luftvapen bör säkerhetsstråden synas i båda ändorna av pipan. I krutvapen sätts säkerhetsvimpeln i det öppna patronboet så att den lätt kan ses också på längre håll.

Vapenhanteringen börjar med att du försäkrar dej om att vapnet är i skick och provar vapnets funktion med vapnet tomt (använd klickpatron). Granska också patronerna och försäkra dej om att du har rätt

patroner till vapnet. Använd aldrig patroner som du hittat. Använd heller aldrig patroner som någon annan laddat själv. Ladda inte själv patroner om du inte har tillräcklig kunskap.

Om vapnet är obekant för dej så lär dej först hantera det. Ta vapnet i delar och sätt ihop det flera gånger så att du säkert känner till vapnets funktion. Prova ännu vapnets funktion med ett tomt vapen (använd klickpatron). Försäkra dej om att du kan använda ditt vapen, att du vet hur man sätter patroner i magasinet, hur man byter magasin, hur man laddar vapnet, hur man spänner det och hur man säkrar det.

Då du rör dej på skjutbaneområdet håll dej alltid på säkra områden och på de gångvägar som är ämnade för just den banan. Gena inte t.ex genom en annan bana.

På grund av rikoschettfara får du skjuta endast på tavlor som finns i tavelanordningarna på tavellinjen, inte t.ex i förvallen. Använd endast sådana tavlor som passar i tavelramarna på banan. Skjut endast på den eller de tavlor som är ämnade för din skjutplats. Skjut inte snett över banan.

Onödigt viftande med vapnet, riktandet av pipan mot människor eller att ha fingret på avtryckaren kan medföra allvarligt farliga situationer. Om allt detta görs samtidigt ökar faran ytterligare. Hantera vapnet alltid som om det vore laddat. Sätt fingret på avtryckaren först då du ämnar trycka av = fingerkontroll.

Klä dej sakligt och tillräckligt täckande så att inte t.ex en het pistolhylsa från grannplatsen flyger in under din skjorta eller att inte en insekt på den bara armen leder till okontrollerade rörelser. Håll pipan alltid riktat mot ett säkert håll (tavlorna eller målområdet) = pipkontroll.

Om skottet inte går av fast du avfyrat vapnet, håll vapnet riktat i skjutriktningen och vänta 5...10 sekunder (långsam antändning). Efter det sänker du vapnet så att det pekar snett ner mot marken framför tavellinjen och lyft den andra handen för att markera vapenstörning. Skjutledaren ger dej lov att avlägsna störningen. Ge de felaktiga patronerna åt skjutledaren eller sätt dem i uppsamlingsbehållaren varifrån de senare förstörs på rätt sätt.

Om det finns ett hinder i pipan, t.ex en kula som inte kommit ut ur loppet kan du försöka avlägsna den med en putsstake eller annat passande verktyg. Om hindret inte fås bort är det säkrast att låta t.ex

en vapensmed avlägsna det. Försök aldrig få hindret bort genom att skjuta en ny kula genom loppet, inte ens med en patron utan kula, det är livsfarligt. Om vapnet hakar upp sig, kontrollera vapnets skick. Om du inte är säker på att du själv vet hur, rådfråga en mera erfaren skytt eller låt en vapensmed granska vapnet.

Om vapnet skjuter automateld, avbryter du skjutandet och då du fått skjutledarens lov sätter du vapnet i väskan och för den till en vapensmed för granskning. Detta fel kan uppstå i självladdande vapen.

Alltid då du skjuter bör sikten till tavlorna/målområdet vara obehindrat. Uppmärksamma människor, djur, fordon och farkoster som rör sig på området. Skjut inte om du inte kan identifiera målet (speciellt vid jakt).

Försäkra dej om att skottet träffar i kulfånget eller i bakvallen för om du skjuter över bakvallen kan den farliga avståndet, beroende på kaliber, vara över fem kilometer. Vid jakt är det speciellt viktigt att man försäkras om bakgrunden för om man bommar kan det i skjutrikningen finnas vägar, bosättning, husdjur eller t.ex bärplockare.

Till slut

Skjutvapen och skyttehobbyn har långa anor i vårt samhälle. Tidigare användes skjutvapen främst vid jakt, att underlätta skaffandet av mat till bordet. Under de senaste hundra åren har användningen utvidgats till att förutom jakt också inkludera försvarsinriktad reservistverksamhet och sportskytte. Sportskytte har i Finland idkats under arrangerade former sedan år 1865 och skytteidrottens nationella takorganisation, med det nuvarande namnet Finlands Sportskytteförbund rf, grundades år 1919. Skyttehobbyn är i Finland ansedd och vi har fått erfara flera fina framgångar både nationellt och internationellt.

Under de senaste åren har vår fina och anrika hobby fått obefogad negativ kritik. Kritiken har uppstått på grund av osakligt vapenbruk och den har lett till skärpningar i lagstiftningen beträffande införskaffandet av vapen och påvisandet av användningsbehov.

Målsättningen med denna guide har varit att styra verksamheten så att den fyller de krav som lagstiftaren har pålagt vårt hobby. Dessutom har meningen varit av visa utövarna gränsen för acceptabelt

bruk av vapen så att skyttehobbyn skulle vara möjlig också i fortsättningen. Syftet är också att visa åt myndigheterna och lagstiftaren att vår hobby är ledda, välorganiserade och följer strikta säkerhetsföreskrifter och regler, om det så är fråga om jakt, sportskytte eller reservistverksamhet Vi vill också påvisa att skytte är en mycket framgångsrik idrottsform.

Vi kan nå de uppsatta målen om vi alla anammar spelreglerna och agerar utgående från dem.

Vi önskar alla läsare fina och framgångsrika stunder med en fin och anrik hobby.

Mera informatin om skytte, forumet eller dess medlemsorganisationer hittas behändigt med QR-koderna på pärmens insida.

Rainer Hirvonen, Timo Rautio

Anteckningar

... fortsättning från frampärmen

Finlands Reservofficersförbund
www.rul.fi

Reservistförbundet
www.reservilaisliitto.fi

Försvarsutbildningsföreningen
www.mpk.fi

Finska Vapenföretagare förbund
www.aae-fata.fi

Asehistorian Liitto

Vapenhistoriska Förbundet
www.asehistorianliitto.fi

Ampumaharrastusfoorumi har stötts av:

Undervisnings- och
kulturministeriet

Guiden ha stötts av:

Undervisnings- och
kulturministeriet